Vastaus kirjalliseen kysymykseen lasten ja nuorten suojelemisesta internetissä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mika Niikon /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 543/2018 vp:

> *Näkeekö hallitus tarpeellisena Iso-Britannian mallin mukaisen turvanappi -käytännön ottamisen lasten ja nuorten verkkoympäristössä ja*
>
> *kuinka hallitus aikoo edistää lasten turvallisuuskasvatusta ja ehkäistä lapsiin kohdistuvia rikoksia nettimaailmassa?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Tänä päivänä rikollisuus on siirtynyt myös internettiin ja tekijät voivat toimia anonyymisti nimimerkkien takana. Internetissä tapahtuvat rikokset ovat kasvava ilmiö.

Keskusrikospoliisin yhtenä tehtävänä on vastaanottaa vinkkejä mm. netissä ilmenevästä lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä groomingista (houkuttelusta seksuaalisin tarkoituksin) sekä siihen liittyvästä kuvamateriaalista. Keskusrikospoliisin tehtäviin kuuluu myös kansainvälinen yhteistyö lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjuntaan. Yhtenä yhteistyökumppanina on myös Iso- Britannian CEOP, jonka toimintamalli on Suomessakin tunnettu.

Suomessa vinkkejä lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä voi lähettää internetissä mm. poliisin nettivinkin kautta tai INHOPE- kattojärjestöön kuuluvan Pelastakaa Lapset Suomi RY:n ylläpitämän nettivihje- toiminnon kautta. Nämä molemmat vinkkikanavat ohjautuvat Keskusrikospoliisiin ja asia etenee sovitun prosessin mukaisesti. Jotkut lasten suosimat palveluntarjoajat tai toiminnot ilmoittavat aktiivisesti myös itse havaitsemistaan epäilyistä suoraan Keskusrikospoliisille.

Poliisilaitoksissa lapsiin kohdistuvia rikoksia tutkivat lapsen haastatteluun erikoiskoulutuksen saaneet rikostutkijat ja lapsiin kohdistuvien rikosepäilyjen esitutkintaprosessia kehitetään paikallisesti yhdessä viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään myös yliopistollisten sairaaloiden lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksiköiden työntekijöiden kanssa. Tarkoituksena on puuttua lapsen /perheen ongelmiin varhaisessa vaiheessa ja näin ennalta estää rikoksen uusiutumista.

Hallitusohjelman mukainen tietoverkkorikollisuuden torjuntaa koskeva selvitys julkaistiin huhtikuussa 2017. Sen mukaan poliisin suorituskykyä ja lainsäädännöllisiä edellytyksiä torjua rikoksia tietoverkkoympäristössä tulee edelleen kehittää. Myös kansallisen kyberturvallisuusstra-

tegian mukaan poliisilla tulee olla keinot ja osaaminen tunnistaa tietoverkkoihin liittyviä rikollisuusilmiöitä, ennalta estää verkossa tapahtuvia rikoksia, paljastaa verkossa toimivia rikollisia ja selvittää verkkoihin liittyviä epäiltyjä rikoksia. Sisäministeriö arvioi yhdessä oikeusministeriön kanssa poliisilakia ja pakkokeinolakia koskevien säännösten muutostarpeita sekä tarvittaessa valmistellaan lainsäädäntömuutoksia niin, että poliisilla on riittävät toimivaltuudet tietoverkkoympäristöön kohdistuvien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Sisäministeriön asettama työryhmä valmistelee kyberrikollisuuden ennalta estävää toimenpideohjelmaa. Pelkästään kansallisilla toimilla ei kuitenkaan kyetä vastaamaan avointen verkkojärjestelmien globaaliin luonteeseen. Tästä johtuen tehdään aktiivisesti kansainvälistä yhteistyötä valtioiden ja näiden viranomaisten, järjestöjen ja palvelujen tuottajien kesken. Yleinen tietoisuus verkon vaaroista ja hyväksyttävistä toimintatavoista verkossa on lisääntynyt. Myös julkisuuteen tulleet tapaukset ovat toimineet varoittavina esimerkkeinä.

Viranomaisten toimien lisäksi myös monet sosiaalisen median palvelut ovat kehittäneet toimintaansa ohjatakseen asiakkaitaan vastuulliseen käyttäytymiseen palvelussaan. Kansalasille on myös neuvontapalveluja, kuten Someturva. Someturva tarjoaa ilmaiseksi asiantuntevaa oikeusapua sosiaalisessa mediassa tapahtuneeseen kiusaamiseen, häirintään ja uhkailuun. Someturvan tarkoituksena on puolustaa ihmisten oikeutta oikeusturvaan ja tarjota luottamuksellista ja luotettavaa oikeusapua juuri silloin, kun ihminen sitä tarvitsee.

Sisäministeriö on määritellyt yhdeksi poliisitoiminnan painopisteeksi ennalta estävän toiminnan kehittämisen. Sisäministeriö tulee selvittämään yhteistyössä muiden asian kannalta keskeisten tahojen kanssa, miten seksuaalirikoksia voidaan ennalta ehkäistä suunnitelmallisilla toimenpiteillä, jotka voidaan kohdistaa erityisesti niihin ryhmiin, joiden riski syyllistyä seksuaalirikoksiin on suurin.

Ennalta estävän toiminnan strategiassa yhtenä päätyömuotona on moniviranomaistoimintaa sisältävä Ankkuri -toiminta. Ankkuri -toiminnalla puututaan varhaisessa vaiheessa nuorten rikoskierteeseen. Moniammatillisessa Ankkuri -toiminnassa nuorten ongelmia ratkaistaan yhdessä poliisin, sosiaalityöntekijän, nuorisotyöntekijän ja terveydenhuollon ammattilaisen kanssa. Nuori saa kattavan tuen ongelmiinsa hyvissä ajoin. Ankkuritoiminnasta vastaa sisäministeriö ja poliisi, ja se toimii kaikkien poliisilaitosten alueella. Strategiakaudella 2019–2023 Ankkuritoimintaa kehitetään ja vahvistetaan edelleen. Jatkossa Ankkuritoiminta on sopimusperusteista toimintaa, jota koskevan sopimuksen Poliisihallitus tekee sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisestä vastaavien tahojen kanssa.

Nettipoliisitoiminta on vakiintunutta ennalta ehkäisevää toimintaa sosiaalisessa mediassa. Netissä toimivat poliisit kohtaavat nuoria, jotka ovat joutuneet tai ovat vaarassa joutua seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Poliisi tukee ja ohjaa näitä nuoria eri tavoin, muun muassa tukipalvelujen piiriin tai auttaa tekemään rikosilmoituksen. Lisäksi poliisi ohjeistaa ihmisiä tiedottamalla oikeaan nettikäyttäytymiseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 543/2018 vp

Arkaluontoisten tietojen jakamiseen kiinnitetään yhä enemmän huomiota ja ihmiset perehtyvät tietoturva-asioihin ja käyttämiinsä palveluiden sisältöihin. Vanhempien vastuuta lastensa ohjaamisesta ja kasvattamisesta ei voida lainsäädännöllä korvata.

Lapsiin kohdistuvien rikosten ennaltaehkäisy ja rikosten selvittäminen ovat moniviranomaisyhteistyötä ja se tulee olla viranomaisten kärkitehtäviä. Kaikissa tehtävissä lapsen etu tulee huomioida ensisijaisesti.

Helsingissä 17.1.2019

Sisäministeri Kai Mykkänen